

DOBER (JUŽNOSLOVANSKI) VEČER VSEM SKUPAJ

Vajeni številnih kulturnih dogodkov, ki so pragmatično poimenovani z besedno zvezo, ki skorajda neizogibno vsebuje tudi večer nemara tudi ob naslovu publikacije nehote pomislimo na še en literarni večer. Resda je tudi Južnoslovanski večer s književnostjo tesno povezan, ni pa zavezan le njej, prav prvi del poimenovanja pomeni ključ za razumevanje celote izbranih vsebin. Gre za cikel pogovornih večerov, v okviru katerih so bili v zadnjih dveh letih predstavljeni različni ustvarjalci, povezani z južnoslovanskim kulturnim prostorom. V ospredju so bili predvsem stiki z omenjenega območja in jezikovnega področja med umetniškimi ustvarjalci kot glavnimi akterji.

Južnoslovanski večer je nastal zato, ker je lahko. Že s samim obstojem in dvoletnim delovanjem dokazuje vpetost Slovenije v širši družbeni in kulturni kontekst. Kot študenta Južnoslovanskih

študijev na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani sva izhajala iz dejstva, da v Sloveniji pravzaprav živi oziroma deluje precejšnje število posameznikov, vpetih v večkulturne odnose, predvsem z južnoslovanskim prostorom. Če bi bil predmet najinega študija oziroma zanimanja drugačen, kaj takšnega na prostovoljni osnovi oziroma brez večjega finančnega vložka verjetno ne bi bilo mogoče. Hkrati sva izhajala iz lastne izkušnje, saj sva želela dobiti odgovore na določena vprašanja, ki se odpirajo ne le v okviru študija, temveč bivanja nasploh, pri čemer sva verjela, da nisva edina s podobnimi interesi, zato se nama je zdelo smiselno razmišljati naglas in v družbi. Prav javni razmislek o skupnih temah je glavni namen projekta.

Hvaležna in vesela sva, da sva bila že na samem začetku deležna podpore pravih ljudi. Velika zahvala gre ravnatelju ljubljanske SNG Drama Ljubljana Igorju Samoborju, ki nam je odstopil prostor v Drama Kavarni, s čimer je omogočil, da so naši pogovori izstopili iz šolskih okvirov in se odprli za širšo zainteresirano javnost. Poleg tega se zahvaljujemo tedanji predstojnici Oddelka za slavistiko na ljubljanski Filozofski fakulteti prof. dr. Đurđi Strsoglavec, ki je brez pomislekov podprla najino zamisel in nama svetovala pri projektu. Upava lahko le, da se bo tovrstno sodelovanje vseh vpletenih nadaljevalo tudi v prihodnje.

Če torej ves čas govoriva o pogovorih, je morda nenavadno, da istočasno piševa uvodnik za publikacijo. Ideja o tovrstni nadgradnji se je pojavila spontano, saj sva se po desetih uspešno izvedenih dogodkih zavedla, da je bilo povedanega veliko relevantnega. Za nekoga, ki se že dlje časa ukvarja s tem področjem, vsebina morda ni presenetljivo nova, vendar pa, ker tudi znotraj tega kroga marsikaj pogosto ostaja na ravni mimobežnih opazk, upava, da bodo besedila, zbrana v nadaljevanju, z različnimi pogledi na trenutno stanje – tako

iz različnih držav kot področij – karseda celostno prikazala problematiko in podala ideje za nadaljnje raziskovanje.

Publikacija je sestavljena iz dveh delov: v prvem najdemo avtorska besedila udeležencev prve sezone pogovorov, v drugem pa prepise pogovorov z gosti druge sezone. Poudariti velja, da takšna delitev ni nastala na podlagi kakršnekoli vrednostne sodbe, temveč preprosto zato, ker prvo leto pogovorov še nisva snemala in ti tako niso ohranjeni v trajnejši obliki. Kljub temu sva želela, da so bistveni poudarki razprav zastopani tudi v publikaciji, zato sva goste prosila, naj napišejo prispevke na teme, o katerih smo govorili. Prispevki so nastali v različnih južnoslovanskih jezikih, pri prepisih pa je zapis zvest pogovoru, zato so določena besedila zapisana v več jezikih.

V prvem delu dr. Đurđa Strsoglavec, profesorica hrvaške in srbske književnosti ter prevajalka, razmišlja o odgovornosti prevajalcev, dr. Biljana Žikić, urednica radijske oddaje Kontrola leta in portala SKC Danilo Kiš, pa o medijih pripadnikov manjšin, ki prihajajo z območja bivše Jugoslavije. Dr. Svetlana Slapšak, klasična filologinja in antropologinja, predstavlja smer raziskovanja znotraj balkanologije, in sicer jugoslavologijo, dr. Lidija Dimkowska, pisateljica in pesnica, pa piše o makedonskem in slovenskem kulturnem prostoru in književnosti. Hrvaški pisatelj Renato Baretić esejiistično prevprašuje položaj sodobne hrvaške književnosti, dr. Ljudmil Dimitrov, nekdanji lektor za bolgarski jezik na ljubljanski Filozofski fakulteti, pa podaja pregled medkulturnih stikov med bolgarsko in slovensko književnostjo.

V drugem delu so zbrani prepisi pogovorov z dr. Mirjano Benjak, profesorico didaktike hrvaškega jezika in književnosti, s pisateljem in režiserjem Goranom Vojnovićem ter s pisateljem Ivanom Antićem in prevajalko Sonjo Polanc. Sledi pogovor z umetniško

vodjo SKC Danilo Kiš Ireno Vujčić Pavlović in dr. Lidijo Dimkovsko, urednico zbornika *Biče Bolje – Bo že*, ter Aleno Begić, Tanjo Božić in Snježano Vračar Mihelač, avtoricami besedil v njem. Publikacijo zaokroža pogovor z režiserko igrano-dokumentarnega filma *Dnevnik Diane Budisavljević* Dano Budisavljević.

Vsem gostom se iskreno zahvaljujema, najprej, ker so sodelovali na pogovorih, zatem pa še prostovoljno napisali prispevke oziroma pristali na objavo intervjujev. Poleg tega se zahvaljujema vsem, ki so tako ali drugače sodelovali pri nastajanju publikacije – lektoricama Sanji Pešordi, Anji Pirnat in lektorju Aleksandru Trifunoviću, oblikovalki Kristini Radomirović in organom Filozofske fakultete, ki so tisk finančno podprli. Publikacija bo poleg v tiskani obliki prosto dostopna tudi na spletni strani Znanstvene založbe FF UL.

Če upoštevamo nerazumevanje širše javnosti in občasna notranja oziroma strokovna nesoglasja, je raziskovanje južnoslovanskega področja *a priori* postavljeno na tanek led. Čeprav *južnoslovansko* – v nasprotju z *balkansko* in *jugoslovansko* – ni ideološko nabit koncept, je pri njegovi obravnavi ključna večplastna refleksija, ki zahteva nenehno razmejevanje posameznega in splošnega, da bi se izognili presplošnemu. Na žalost je pri tem še vedno prisotno nenehno otepanje stereotipiziranih podob in pejorativnih oznak. Hkrati pa je nujno potrebno izogibanje supremacijskim tendencam znanosti oziroma njihovim posameznim pojmovanjem, skozi katera države organizirajo svoje nacionalne aspiracije. Pri slednjem se Slovenija, kot eden od skrajnih koncev južnoslovanskega sveta in zaradi svojega zgodovinskega ozadja, kaže kot idealno raziskovalno izhodišče. Omogoča namreč opazovanje pojavov z določene distance, vendar hkrati ravno zaradi svoje vpetosti v omenjen kontekst ponuja izhodišča za globlje razumevanje. Južnoslovanski prostor, prav tako kot (post)jugoslovanski, ne bi smel biti noben *bavbav*.

Gre za dejanska kulturna stičišča, zaradi katerih ne bomo nič manj samobitni, ter za zgodovinska dejstva, ki preprosto morajo biti predmet obravnave. Zaradi očitno drugačnih vrednostnih in tudi raziskovalnih preferenc, ki prevladujejo v sodobni – ne le slovenski – družbi, predstavljeni vidik ni ravno najbolj priljubljen. To nas lahko navdaja z določeno mero pesimizma, kajti če sami ne bomo raziskovali svojega sveta, ga verjetno tudi nihče drug ne bo. Vsaj ne na tak način.

Maja Kovač in Sašo Puljarevič,
urednika